‹STN~BLADET›

INFORMASJONSBLAD FOR
AVLSLAGET FOR SIDET TRØNDERFE OG NORDLANDSFE
NR 1. 1995 ÅRGANG 6

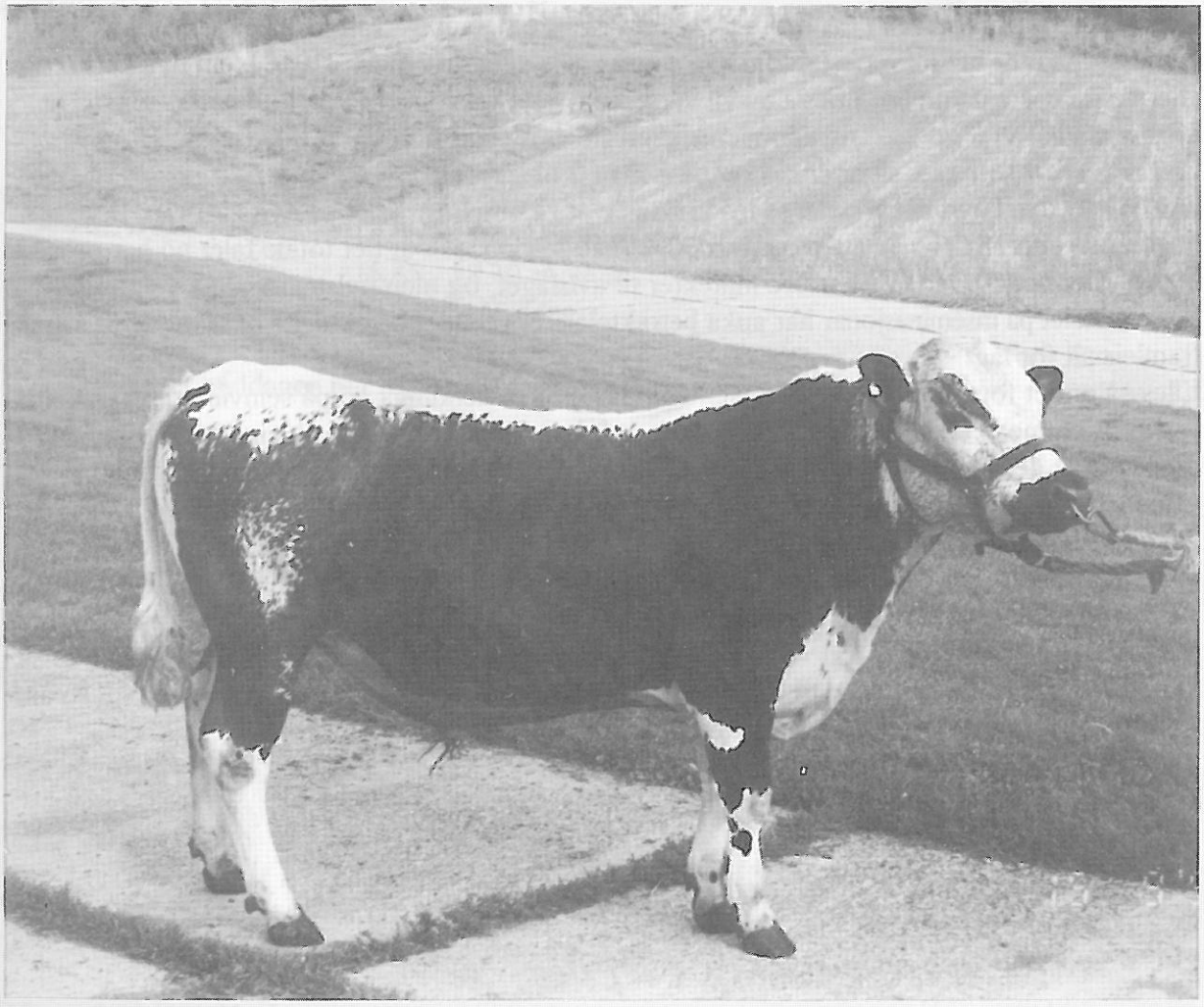

9108 DJUPVIK. Far: 9038 RUUD. Morfar: 9032 MOEN.
Oksen er fødd hos Jostein Stige i Fauske.

ÅRSMØTEINNKALLING

STN-DYR PÅ NLH

STN I NORD-NORGE

SEMINOKSAR AV STN

STN

Avlslaget for sidet trønderfe og nordlandsfe

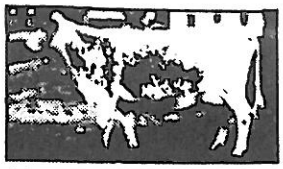

ISSN: 0804 - 1113

STN-Bladets
postgirokonto: 0824 0157803

Godt nytt år !

Med denne utgåva går STN-Bladet inn i sin 6. sesong. Tilbakemeldingar tyder på at forma på - og innhaldet i bladet fell i dei fleste STN-interesserte sin smak. Litt kritikk har det vore for at vi har med for lite informasjon om kva styret i avlslaget driv med. Dette kjem til å betre seg allereie frå neste nummer. Frå da av vil vi ha med "nytt frå styret" i kvart nummer. Bladet kjem også i år ut 3 gonger, og abonnementsprisen er uendra frå i fjor, 100 kroner. Hugs å betale så snart som råd, så er du sikker på å få nr 2 til rett tid!
Om de ikkje har høyrt det allereie, så må vi skunde oss å fortelje at talet på dyr som vart 1. gongs-inseminert med STN-sæd auka med ca 50% siste sesong, slik at det totale talet no har passert 3000! Det betyr etter kvart større inntekter til avlslaget, og meir avlsmateriale å velge i. Men sjølv om talet på inseminasjonar har auka betrakteleg, er tilbudet på aktuelle oksekalvar til semin framleis alt for lågt.
Elles så er det forestående årsmøtet den viktigaste STN-hendinga no på seinvinteren. Det skal verkeleg bli moro endeleg å kome til Valdres på årsmøte! Vi har frå valnemnda i avlslaget fått ønske om at dei som har forslag på aktuelle kandidatar til verv i styre og nemnder gjev desse til valnemnda ved formannen: Jostein Brenden, 2643 SKÅBU, tlf: 61 29 55 56 før 5. mars.
Forutan årsmøteinnkallinga har vi denne gongen med reportasje frå den lange Nord-Noregs reisa som Odd Rossing gjorde sommaren 1994. Konklusjonen etter denne reisa må vere at "Nordlands-kua" er på full fart inn att. Elles har vi med ei ny og oppdatert okseliste, samt omtale av eit nytt prosjekt ved Landbrukshøgskulen, der det etter plana også skal vere med STN-dyr. Ein spesiell takk vil vi denne gongen rette til Ole Martin Bolstad frå Hattfjelldal og Anne Saglien frå Kvam for tilsendt teikning og dikt!! (sjå sistesida)

Håpar vi treff mange av dykk på årsmøtet i Valdres 24. og 25. mars!

Liv Torill, Odd og Atle

Redaksjonskommitè:

Atle Meås, Rønningen, 6630 TINGVOLL — Tlf: 71 53 15 48
Liv Torill Eide, Fortuna, 2592 KVIKNE — Tlf: 62 48 41 95
Odd Rossing, 7633 FROSTA — Tlf: 74 80 78 35
Fax: 74 80 78 35

Abonnement: Kr 100,- pr år: Odd Rossing, 7633 FROSTA **Postgiro: 0824 0157803**

ÅRSMØTE
I AVLSLAGET FOR STN

Styret i avlslaget for Sidet Trønderfe og Nordlandsfe vil med dette få ønske alle STN-interesserte hjertelig velkommen til Årsmøte med medlemstreff.

Årsmøtet blir holdt 24. - 25. mars på Ølken Hotell i Slidre i Valdres, ca 24 km nord for Fagernes (langs E16.)

PROGRAM

Fredag 24. mars	13. 00	Årsmøtet starter
	15.00 - 15.45	kaffepause
	15.45 - 18.30	Årsmøte
	19.30	Middag

Etter middagen blir det en del faginnslag, og tid til sosialt samvær.

Lørdag 25. mars	08.00	Frokost
	09.30	Besøksrunde til to spennende besetninger i Valdres!!

Priser:

Overnatting m/ frokost: Dobbeltrom kr 235,- - 290,- pr. person pr døgn.
(avhengig av standard)
Tillegg for enkeltrom: kr 100,-

Middag : 150,- pr person.

Påmelding til Årsmøtet skal skje direkte til Ølken Hotell
Tlf: 61 34 30 03 innen 28 februar.

Spørsmål om årsmøtet kan stilles til Grete Løvaas, 2643 SKÅBU. Telefon: 61 29 55 56

EN REISE I NORD

Vår reise i Nord-Norge startet 24. juni. Det var med stor nysjerrighet på hva vi kom til å få se av STN-dyr at vi startet opp. Da vi var innom hele 84 gårdsbruk i løpet av turen, ville det føre for langt å ta med omtale av alle sammen. Dette må derfor bare bli en kortere beretning fra turen.

Første stopp var på Vik i Helgeland, hvor vi besøkte tre bruk. Frank Pettersen og Odmar Johansen hadde ei STN ku hver. Mest ut fra nysjerrighet for å sammenligne med NRF kyrne sine.
Alfred Johansen hadde 3 kyr, 5 kviger og 3 kukalver, og dette så ut til å være dyr av bra kvalitet. Den eldste kua, Dropla etter 9039, stammer fra det gamle nordlandsfeet og var ei pen ku som også skulle mjølke bra. Familien Johansen er svært interessert i rasen, og det skulle borge bra for den videre avlen.
I Hommelstø besøkte vi Jan Nepås. Her fikk vi blant annet se mor til seminoksen Nepås. Ei fin, rødsidet ku som dessverre hadde blitt trespent pga spenetråkk. Men hun var for verdifull i videre avl til å bli slakta av den grunn. fra Nepås kjørte vi til naboen, Peder Hongseth. Her har det etter sigende aldri vært noen annen rase i fjøset. De hadde en fin liten buskap på 3 kyr og 1 kvige. Eldste kua på garden skulle være av det gamle nordlandsfeet, men tok seg dessverre ikke lenger kalv, og skulle derfor slaktes. Synd, for dette var ei flott, røddroplet ku.
Fra Hommelstø kjørte vi videre til Horn, og Bitten Pigatto. Her fikk vi se den største besetningen av STN på vår reise i nord. Disse dyra er for en stor del innkjøpt fra to besetninger i Stjørdal og Halsa som vart avvikla i løpet av 1994, og vil nok ha stor betydning for utbredelsen av rasen i området i åra som kommer.
Etter overnatting på camping i Ørnes, kom vi neste dag til Nygårdsjøen og Vidar Olsen. Han hadde kjøpt ei rødbrun STN-ku fra Bjarne Moen i vindøla. Mor til denne kua var 102 Ravna hos Moen. Ei lita, einsfarga svart, haldbar og fruktbar ku etter 9005 Mono.
Vi fortsatte videre til Beiarn over Beiarfjellet med en fantastisk utsikt. I Tollå og Fauske besøkte vi en del brukere som hadde brukt STN-sæd på sine NRF-kyr. De fleste var positive til rasen, og nysjerrige på om de kunne få til lettere og berdre beitedyr.
Vi gledet oss til å se buskapen hos Jostein Stige i Fauske. Han har 4 kyr og 5 kviger som er rein STN. Jostein var opptatt med grøfting et godt stykke fra husa, og kunne ikke komme fra. Dertil regnet det så kraftig, og dyra beitet på et stort område, så vi ble enige om at vi skulle komme tilbake ved en senere anledning.
Vi kom til Sortland om kvelden, og dagen etter kjørte vi til Svolvær, da vi tenkte oss til Brettesnes for å se på den gamle besetningen med Nordlandsfe der. Men grunnet veiarbeid ble vi for sene til ferga til Brettesnes. Derfor kjørte vi til Hasseløya og besøkte tre brukere som alle var svært interesserte i STN-rasen. Hos Per Fjærvoll fikk vi se 2 kyr og 2 kalver av STN. Kua Morlik etter 9061 Moen, var ei pen ung ku som det skal bli interessant å se igjen senere.
Svein Magne Husjord i Øksneshavn hadde kjøpt to drektige kviger fra den gamle Brettesnesbesetninga. I en telefonsamtale vi hadde noe senere, kunne han fortelle at den ene hadde fått en fin kukalv.
Helt fra turen vår i nord startet, hadde det regnet kraftig. Til tider med sterk kuling, slik at regnet kom vannrett!
Regnet gjorde det også da vi kom til Lars Nilsen i Tennevold. Der hadde de 10 kyr og 2 kviger av STN. Den kua vi likte best var Deilig etter 9022 Wickstrøm. Hun sto inne i fjøset og ventet på inseminøren den dagen vi var der. Ei pen ku med fint jur. Etter en trivelig prat med Lars Nilsen, kjørte vi videre til Bardu og Bakkhaug i Indre Troms, der vi

besøkte 4 brukere som hadde noen kryssningsdyr. Derfra gikk turen opp gjennom Dividalen og til Øyvind Frihetsli. Han har gått over til økologisk drift, og ved å krysse inn STN, håper han å få kyr som er lettere og passer bedre inn i opplegget for gårdsdriften. Han hadde nå to krysningskyr etter 9053 Rønningen, og to kviger. Frihetsli var svært interessert i rasen, og om to år er vi forhåpentligvis der igjen.
Vi overnattet på Dividalen camping, og besøkte dagen etter de tre siste på vår liste i Troms. Den første vi besøkte kunne fortelle at det hele var en glipp. Han hadde bestilt kjøttfe, men inseminøren hadde lagt inn STN, så nå gikk det en STN-okse på Kvaløya kunne han fortelle. Den andre var langt mer positiv, og hadde brukt STN-sæd i tre år. Dessverre hadde det så langt bare ført til oksekalver.

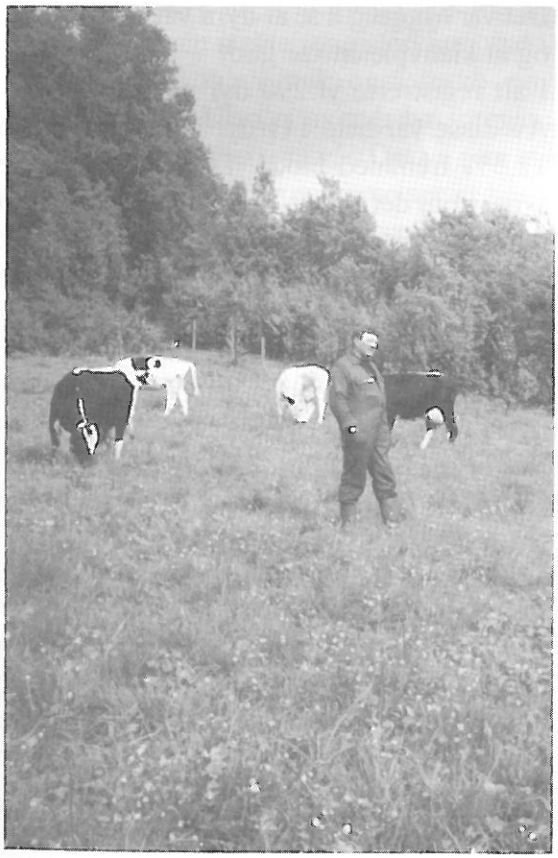

Hos Steinar Hansen i Laksvatn.

Siste stedet var hos Steinar Hansen i Laksvatn. Han sa at det var meget positivt at det kom noen å pratet om STN, da han var svært interessert i rasen og hadde mange spørsmål å stille. Han hadde tre fine kyr som hadde 6,25% innblanding av annet blod, i tilleg til ei kvige som som hadde vel 3% innblanding. Da vi kom ut på beitet, lå dyra inne i bjørkeskogen. Et vakkert syn, som ble behørig fotografert. Kua Nettelin og ei kvige, som begge er etter 9062 Myran samt kviga Nora etter 9045 Vindøl viste at eieren hadde kommet langt med kryssinga over fra NRF til STN. Etter en dag med kjøring, og overnatting på Ifjord Camping i
Finnmark, våkna vi endelig til sol og fint vær. Vi kom til Elvebakken gård i Lebesby. For å si det med en gang; Er dere i finnmark, og har interesse for STN, så ta turen til Elvebakken! I 1988 kjøpte de der 4 kukalver og 1 oksekalv av STN sør i landet. Nå var besetningen på 7 kyr, 2 kviger og 3 kukalver ren STN og 5 kyr og 2 kukalver som var kryssninger samt 2 reine NRF kyr (som skulle skiftes ut ved anledning).
Vi ble mottatt av Wirkola, og det ble et besøk i fjøset for å se på storoksen, en 3 års okse etter 9054 Bazar. En stor og fin okse som har gitt fine avkom. Den skulle snart ut på beite til kyrne for å gjøre jobben sin. Det var imidlertid mye som tydet på at det ble siste året, da det sto en yngre okse som snart var klar til å overta. Fra fjøset gikk vi ut på beitet for å se på kyrne. En virkelig flott besetning var det, så det er tydelig at de på Elvebakken har kommet langt i avlen.
Siste besøket i Finnmark var hos Nils Varsi i Sirbma. Han hadde 24 mjølkekyr, og 2 av disse var 50% STN. Han brukte noe STN-sæd, da han gjerne ville ha noen STN-kyr i tillegg til NRF kyrne.
På tur sørover mellom Karasjokk og Kautokeino kjørte vi gjennom store myggsvermer. Frontruta ble helt grå! Oddny skulle vaske det bort da vi skulle fylle bensin i Kautokeino. Men den gang ei! Ved bensinstasjonen var det så mye mygg at hun bare måtte komme seg inn i bilen fortest mulig, og selv fikk jeg bare fylt litt bensin før jeg måtte gi opp. Vi måtte gå på myggjakt i campinghytta den kvelden før vi la oss.

Etter to dagers kjøring kom vi så til Storforshei i Nordland. I Rana kommune skulle vi besøke flere som hadde brukt STN-sæd. Hos Jon Altermark i Båsmoen fikk vi se en virkelig flott STN-ku. Denne kua hadde en utrolig utstråling, og formelig struttet av sunnhet! Kua det er snakk om er 9 år gamle Mira etter 9005 Mono. Hun hadde et fint jur, men litt store spener, hvis det skulle være noe å peke på. Eieren er ikke med i fjøskontrollen, så det finnes desverre ikke noe tall for avdråtten til kua. Altermark hadde også ei fin kvige, og det skal bli moro å se igjen disse dyra ved en senere anledning.

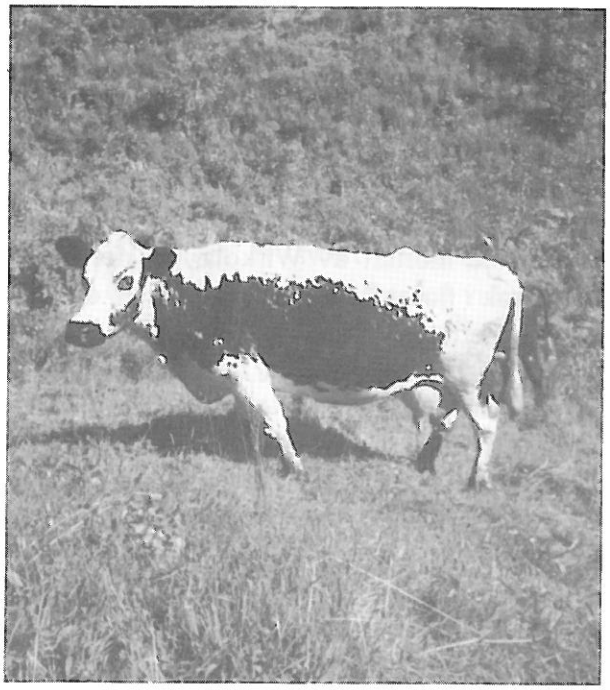

Mira etter 9005 Mono
Hos Jon Altermark

Hos Per Fjellvang i Mo fikk vi se en flott STN-ku på beite. Her var det dessverre ingen heime, så denne gangen måtte vi bare nøye oss med synet....
Fra Storforshei og Rana kjørte vi til Bleikvassli og Hattfjelldal. Her er det flere som har inseminert med STN-sæd i flere år. I alt 18 brukere ble besøkt i dette området. De aller fleste hadde kyr og kviger som var førstegangskryssninger mellom NRF og STN, og flere skulle fortsette med innkryssinga for å komme over til ren STN.

Hos Knut Vesterlid fikk vi se ei meget vakker kvige, Bliros etter 9074 Mogutt. Bliros er født hos Ida Grøholt på Oppdal.
Derfra kom vi til Dan Bjørkås som hadde to fine STN-kyr på beite. De var ikke helt reine, men han ville fortsette med å bruke STN-okser og beholde disse kyrne. Bjørn Bråthen i Susendalen i hadde ei lita, vakker ssSTN-ku, og ei datter etter denne.
I Hattfjelldal avsluttet vi vår reise i nord. Denne gangen måtte vi reise forbi Vega og Vefsn, men dit skal vi forhåpentligvis en tur til neste år.
Det er gledelig å se at interessen for STN er så stor i Nord-Norge, og når vi kommer tilbake om to år kommer tilbake håper vi at fremgangen for rasen har fortsatt, og at vi får se enda fler dyr enn denne gangen. Dessverre traff vi ikke alle vi besøkte heime, men av 110 bruk vi skulle besøke, traff vi brukerene på 84. Mange fine dyr fikk vi se. Det var hyggelig å se at dyra var så velstelte, og at klauvpleien var god!
I alt registrerte vi 290 dyr med STN-blod. Av disse var hele 141 dyr med mindre enn 12,5% fremmed blod. Dette kan kanskje synes som det ikke er så mye, men det er jo ikke så lenge siden at rasen var på det nærmeste forsvunnet i de tre nordligste fylkene våre. ut fra dette må vi kunne si at resultatet er meget oppløftende...
Vi takker for den gode mottakelsen vi fikk overalt hvor vi kom, noe som gjorde turen til en stor opplevelse for oss!! Nå kan ikke alle vi besøkte bli omtalt her, men dere er såvisst ikke glemt. Notater og foto er behørig arkivert, og som nevnt så håper vi å komme tilbake om to år.
Etter at en ferd på 624 mil er over, så har vi en liten bønn til dere som ikke er med i kukontrollen. Meld dere inn der, da det er av uvurderlig betydning for rasens fremgang.
En stor takk til alle vi møtte på turen, og lykke til videre med STN-avlen!

Oddny og Odd

Rasestandard og Avlsmål
For Sidet Trønderfe og Nordlandsfe

Korleis vil vi at STN-kua skal sjå ut? Kva for kvaliteter ved rasen er det vi vil behalde, og vidareutvikle?

STN-rasen er i framgang. Vi har ein stadig auke i talet på 1. gongsinseminerte dyr, og antal kyr som er med i husdyrkontrollen blir og større år for år. Det er imidlertid urealistisk å tru at rasen nokon gong vil bli så stor at vi kan drive med avkomsgransking og strengt utval av oksar etter moderne prinsipp.
Avl skal vi imidlertid drive, og etter kvart vil spørsmål om kva for kriterier vi skal legge vekt på ved rasen melde seg i sterkare grad. STN-avlen er, og vil nok også forbli ein typisk "kuavl". Utvalet av avlsdyr foregår for det meste på oksemornivå. Det vil seie at vi vel ut mellom dei kyrne vi meiner er best skikka til å bli mødre til nye oksar.
Som motsetting kan vi seie at NRF-avlen er ein meir typisk "okseavl", der ein foretek eit strengt utval mellom mange avkomsgranska oksar, som i sin tur skal bli fedre til nye kyr.
I utvelginga av avlsdyr vil ein imidlertid måtte ha visse mål og gå etter. Her er det begrepa avlsmål og rasestandard kjem inn.
Korleis skal STN-rasen sjå ut. Kva med storleiken, jurforma, spenelengda, beinstillinga osv, osv. Kor mykje skal ei STN-ku mjølke, og i forhold til kva? Skal størst mogleg mjølkemengd vere eit mål, eller skal vi vurdere kva kua har mjølka i forhold til fôring og andre faktorar. Kva med proteinprosenten, og kva med feittprosenten. Skal vi ikkje ta hensyn til feittprosenten berre fordi mjølkefeittet er lite verdsett for tida, eller skal det vere eit mål å ha eit høgt totalt innhald av tørstoff i mjølka (feitt + protein) slik STN-rasen tradisjonelt har hatt.

Som de skjønar så pirkar vi borti mange store og kanskje provoserande og omstridte spørsmål når vi gjev oss i kast med desse tinga, men kanskje er det nødvendig å ta ein slik gjennomgang for den rasen vi arbeider for og med.
Styret i Avlslaget har derfor sett ned ein komitè som skal arbeide med eit utkast til rasestandard og avlsmål for STN-rasen.
Komiteen består av Liv Torill Eide, Kvikne, Rolf Petter Tørres, Røros og Atle Meås, Tingvoll. Komiteen skal kome med sitt forslag i løpet av 1995. Det vil så bli behandla i styret, før det blir offentleggjort i STN-Bladet nr 1 i 1996. Medlemmane i avlslaget vil da få heile 1996 til å kome med reaksjonar på forslaget. komiteen vil da utarbeide eit revidert forslag til 1.januar 1997. Dette vil etter ny styrebehandling, og utsending i STN-Bladet nr 1-1997, bli teke opp til behandling på Årsmøtet i 1997.

Komiteen vil allereie no be alle STN-interesserte om å engasjere seg i den komande debatten. Forslag og reaksjonar kan stillast til komiteen ved formannen:

Atle Meås
Rønningen
6630 TINGVOLL
Telefon: 71 53 15 48

LISTE OVER STN- SEMINOKSAR

På dei neste sidene følger lister over alle dei seminoksane som det anten finst lagra sæd av, eller som har vore bruka dei siste åra. Denne lista er mest mogleg oppdatert både når det gjeld avdrâtten til mødrene og % innblanding av framandt blod. Oksane blir rekna som reine når dei har 3,125% eller mindre innslag av anna blod enn rein STN og Svensk Fjällko. Som de vil sjå er det mange oksar som anten er sperra for vanleg bruk eller som er vraka. Ein del av dei oksane som vi ikkje har sædlager av er svenske oksar som vi har bruka opp sæden etter.

Denne lista kan vere eit verdifult redskap når du planlegg avlen i din eigen buskap. Du kan her finne ut kva for oksar som er mykje i slekt, og finne ut kor mykje framandt blod det eventuelt er i dine dyr.

LANGTIDSLAGRA STN-OKSAR

Ein del av oksane på lista er såkalla langtidslagra oksar. For ein stor del er dette oksar som vart tappa først på 70-talet og som vart bruka utover i 1970 og 80 åra. Vi har ein del dosar att av desse oksane (300 - 400 dosar pr okse). 300 dosar pr okse av denne sæden er det vedteke at skal langtidslagrast for bruk i framtida. Det vil seie at det ikkje skal brukast av denne sæden. Dei overskytande dosane har avlslaget imidlertid hatt ei ordning med som har gått ut på at ein etter søknad har kunna fått tildelt sæd av desse oksane til spesielt interessante kyr, for å produsere nye seminoksar. Denne ordninga har berre delvis fungert, i og med at det har vorte registrert misbruk av denne sæden, også etter streng beskjed om at avlslaget må gje tilsagn før den kan delast ut.
Det var ei stund aktuelt å sette fullstendig lås på all denne sæden. Men avlslaget har funne å villa vidareføre ordninga med ein del innskjerpingar. Det burde vere av interesse for alle som driv med STN å få inn nye, reine seminoksar etter ein del av desse gamle oksane. Det er derfor veldig lite solidarisk gjort av dei som har fått ut av denne sæden kun til eigen fordel!!

Den ordninga som gjeld heretter er derfor:
-Heretter vil langtidslagret sæd bli forbeholdt aktuelle oksemødre. Brukere med aktuelle kyr tar kontakt med styret i avlslaget. Det må foreligge kopi av gardsstambok og helsekort. Det må også finnes opplysninger om kuas avstamming i 5 generasjoner bakover, samt foto av kua.

Avlslaget for STN
v/ Amund Wormstrand
2263 BRANDVAL

Nummer	Namn	Far	Mor	År	kg mjølk	Feitt %	Prot. %	Oksen sin farge	1 års vekt kg	inn-blanding	Morfar	Merkn.
9004	SELO	8992	Fia	11	3997	4,6		Kvit	309		8067	*
9005	MONO	8993	Fjellros	10	5205	4,0		Kvit	338		8746	*
9006	NERO	8985	Fromlin	9	4279	4,8		Svartsidet	390		8275	*
9007	LANO	8989	Ada	9	4881	4,4		M Svartsidet	376		8197	*
9008	KORO	8987	Vargo	12	4480	4,3		Svartsidet	354		8036	*
9009	SEVAT	8989	Staslin	9	4413	4,4		Svartsidet	350		8923	*
9010	ØST-TOR	8985	Rosenkoll	11	4786	4,2		Svartsidet	353		8922	*
9012	JOSU	8991	Fagerlin	8	4223	4,3		Svartsidet	375		8197	*
9013	ERI-NERO	8985	Jolin	8	4561	3,9		M Svartsidet	368		8197	*
9014	SEM s	SLB	Skøna	9	6233	4,0		Kvit/ svartbotet		50% SLB	s 5821	-
9015	STAS	SLB	Staslin	9	4413	4,4		Svart		50% SLB	8923	-
9016	PRINS s	SLB	Prinsessa	5	5879	4,0		Svart		50% SLB	8197	-
9017	IKAROS	9013	Litago	3	4452	4,4		Svartsidet	402		9000	*
9018	SÆTER	9013	Dronning	3	3184	4,7		Smådroplet	384		8996	*
9019	FEMUND	9008	Julkoll	3	5845	3,7		Svartsidet	341		8989	*
9020	JOWI	8998	Lykke	12	4157	4,0		Svartsidet	359		8981	*
9021	HÅRSTAD	8987	Fryda	5	3925	4,7		Svartsidet	326	12,5% VFB	9001	*

Nummer	Namn	Far	Mor	År	kg mjølk	Feitt %	Prot. %	Oksen sin farge	1 års vekt kg	inn-blanding	Morfar	Merkn.
9022	WICKSTRØM	8987	Bliros	8	5007	3,9		Smådroplet	350		8998	*
9024	LANGEN	8989	Morbån	6	5497	3,9		Brunsvart sidet	391		9006	*
9025	RA	9015	Rebekka	3	3457	4,7		L Svartsidet	375	25% SLB	9005	-
9026	LASSO s	J	Laika	12	6036	4,3				50% Jersey	8996	-
9027	PRIM s	9016	Semla	3	7190	4,6		Svart/ kvit		37,5% SLB	9014	-
9028	BASKER s	s 6577	Beate	12	5494	4,6		Smådroplet			s 6468	-
9029	HAN s	s 725	Hallon	2	6011	4,9		Raud		50% VFB	s 6636	-
9030	BILL s	s 6522	Billy	5	6056	4,1		Svartsidet			s 6422	-
9031	BALDRIAN	9020	Sipa	3	4871	3,8	3,4	M Svartsidet	435	12,5% NRF	8987	-
9032	MOEN	9022	Bliros	6	4524	4,3	3,5	L Svartsidet	355		9000	
9034	SILJAR	9004	Silja	5	4630	4,2	3,6	Svartsidet	392		8987	
9035	KORSSJØEN	9027	Skjønnros	4	5510	4,3	3,3	M Svartsidet	422	31,3% SLB	8998	-
9036	SEBU	oe.9006	Stjerna	3	4700			M Svartsidet	356		G.okse	
9038	RUUD	8985	Knøttros	4	5371	4,0	3,2	Svartsidet	357		8989	
9039	RAMIK	9017	Ramona	2	4885	4,1	3,5	Svartsidet	392		9019	
9040	RICKO s	s 6169	Nina	2	4527	5,4		Svartsidet			s 717	-
9041	BILJETT s	9030	Svartros	7	5349	4,9		Svart, botet		12,5% SLB	9015	-

Nummer	Namn	Far	Mor	År	kg mjølk	Feitt %	Prot. %	Oksen sin farge	1 års vekt kg	inn-blanding	Morfar	Merkn.
9042	ELVEN	9005	Prinse	5	5559	4,2	3,4	M Svartsidet	404	12,5% SLB	9016	-
9043	HARSJØEN	9005	Dolly	3	4526	4,4	3,4	Smådroplet	361		9010	
9044	HAVDAL	9030	Utopia	6	5300	3,6	3,3	M Svartsidet	351		8987	
9045	VINDØL	9030	Lotte	5	5319	4,0	3,4	L Svartsidet	305		9004	*
9047	JONASGÅRD	9032	Sommergås	4	4952	4,4	3,2	Svartsidet	415	12,5% NRF	8985	-
9048	INGO	9017	Sokka	3	4516	4,2	3,3	M Svartsidet	414	12,5% SLB	9016	-
9049	MARO s	s 717	Majros	7	5280	4,2	3,4	Svartsidet			9030	-
9050	ENGAN	9032	Rena	4	4844	4,7	3,7	Svartsidet	379	12,5% NRF	9005	-
9051	AUSTISTUA	9032	Svartsi	7	5813	4,2	3,1	Svartsidet	332	12,5% SLB	9015	-
9052	BJARTE	9024	Livros	2	4660	3,8	3,2	Svartsidet	352		9008	
9053	RØNNINGEN	9005	Lotte	3	4739	4,4	3,6	Smådroplet	345	6,25% NRF	9024	
9054	BAZAR s	9028	Øra	9	9952	4,3	3,7	Svartsidet		4,7% SLB	9030	
9055	HOPP s	s 6	Glittra	7	4433	5,3	3,8	Smådroplet			s 723	
9056	PEIK	9043	Livros	9	3963	4,3	3,2	Svartsidet	376	12,5% SLB	9015	-
9057	ARIK	Leonard	Arika	3	4396	3,9	3,2	L Svartsidet	312		9004	
9058	HAVDAL	9038	Silja	5	4630	4,2	3,6	Svartsidet	349		8987	
9059	JONASGÅRD	9022	Fagerlin	6	4247	4,5	3,4	Svartsidet	360	12,5% NRF	9013	-

Nummer	Namn	Far	Mor	År	kg mjølk	Feitt %	Prot. %	Oksen sin farge	1 års vekt kg	inn-blanding	Morfar	Merkn.
9060	BJØKNE	9020	Janka	1	7474	4,4	3,1	L Svartsidet	320	6,25% SLB	9022	
9061	MOEN	9039	Drople	5	5557	4,5	3,5	L Svartsidet	359		9022	
9062	MYRAN	9022	Mairos	3	3955	3,5	2,9	Svartsidet			9008	
9063	ELVEN	9012	Kruslin	3	5410	3,8	3,2	Svartsidet	353		9024	
9064	MOEN	9039	Stjerne	8	5796	4,2	3,5	Svartsidet	344	12,5% SLB	9014	-
9065	LIJO	9020	Litaros	10	5569	4,4	3,4	Kvit	350		9008	
9066	MIRO	9049	Miranda	9	4944	3,7	3,2	Brannsidet	347		9009	
9068	SNÄPP	s 713	Henny	5	5060	6,0	4,0	Svartsidet			s 780	-
9069	DILTON	9055	Dilla	5	3793	4,8	3,7	Kvit	367		s 21	
9070	SÆTER	9052	Frida	4	5000	3,6	3,1	Brannsidet	304		9021	
9071	ÅSHEIM	9045	Skjønnros	5	5787	4,8	3,3	M Svartsidet	278	8 % SLB	9035	
9073	MIRAMIS	9004	Miranda	9	4944	3,7	3,2	L Svartsidet	315		9009	
9074	MOGUTT	9054	Edelin	3	6063	4,5	3,6	Svartsidet	405	8,6 % SLB	9004	
9080	SOLMANN	9039	Soløy	6	4169	4,1	3,3	Svartsidet			9024	
9082	TOLGEN	9065	Fatima	5	4238	4,1	3,0	Smådroplet	364		9032	
9085	GJERSVOLD	9034	Gulldokk	3	5680	4,8	3,2	Svartsidet	360		9031	
9087	HARG s	s 729	Nanna	4	7040	4,2	3,4	Svartsidet			9028	

Nummer	Namn	Far	Mor	År	kg mjølk	Feitt %	Prot. %	Oksen sin farge	1 års vekt kg	inn-blanding	Morfar	Merkn.
9088	RIMBO s	s 34	Smula	6	6876	4,4	3,6	Kvit, rauddroplet			s 717	
9092	NEPÅS	9045	119	2	4992	3,8	3,0	Brunsvart Sidet			9024	
9094	NAMDØLEN	9055	Sorba	3	4313	4,0	3,3	Kvit	390		9019	
9095	KNUPP	9049	Knuppros	5	5472	4,6	3,5	Svartsidet	374	4,7% SLB	9004	
9098	LURING s	s 137	Rara	3	6132	4,6	3,7	Svartsidet			s 72	
9103	LILLE KONGE	9034	L Kinga	2	4658	3,7	3,3	Brunsvart Sidet	309	6,25% VFB	9030	
9104	KORSAR	9024	Morban	6	4075	4,5	3,4	L Svartsidet	368	6,25% SLB	9005	
9106	SNAPS	9068	Melissa	4	4813	4,2	3,6	Raudsidet	430		9019	
9108	DJUPVIK	9038	Dokka	5	3875	3,9	3,3	Svartsidet	410	4,7% SLB	9032	

TEGNFORKLARINGAR:

* = På langtidslagring. **Sperra for vanleg bruk.**
\- = Det finst ikkje lagra sæd av oksen. Lagret anten oppbrukt, eller oksen vraka på grunn av for mykje framandt blod.
s = Svensk stamboknummer

SLB = Svensk Låglandsboskap (= Frieser)
VFB = Vestfinsk Boskap
J = Jersey

M Svartsidet = Mørk svartsidet, dvs mykje svart og berre ei stripe etter ryggen
L Svartsidet = Lys Svartsidet, dvs svart på sidene men ellers mykje kvitt på kroppen.

STN -DYR PÅ LANDBRUKSHØGSKOLEN?

Av Øystein Havrevoll
Institutt for husdyrfag/ Norske Meierier

Storfe på NLH i dag

På Landbrukshøgskolen er det i dag berre storfe av NRF-rasen, og desse dyra er fordelte på tre buskapar. Den største buskapen er på ca 110 årskyr samansett av tre ulike avlsliner; høg- og lågline for mjølk og ei høgindeksline. Desse dyra blir også brukt til ulike fôringsforsøk og granskingar av veterinærar. Kyrne står anten på bås i "storfjøset" eller går i lausdrift i det nyoppbygde fjøset etter brannen i 1989. Kalvar og ungdyr går i bingar, medan åringskvigene for tida blir sette inn i eit kaldfjøs og går på talle. Alle dyra er ute på kulturbeite om sommaren frå ca 20 mai til 1.oktober. Kyrne blir då mjølka i eit sommarfjøs.
Ein buskap på 18 årskyr med påsett blir driven etter økologiske prinsipp, der det meste av fôret blir dyrka på eit 150 dekar stort areal med allsidig vekstskifte. Dyra går i lausdrift i nyfjøset, og det er eigen kjellar for å kunna utnytta gjødsla frå desse dyra. "økokyrne går på eigne beite, men blir mjølka i sommarfjøset.
I tillegg er det eit spesialbygd båsfjøs for 14 kyr som blir brukte til fôrmiddelvurdering. I dette fjøset blir det m.a. undersøkt korleis fôret blir brote ned i vomma på kua og fordøyd i tarmsystemet. Ut frå desse verdiane blir det rekna ut tal for energi (Fem) og protein (AAT/ PBV) i grovfôr og kraftfôr. Også desse dyra er ute på eigne beite ca 2 månader om sommaren.

Nytt prosjekt med midlar frå jordbruksavtalen.

Instituttet for husdyrfag har fått midlar frå Jordbruksavtalen til eit prosjekt " Mjølkeproduksjon i robuste produksjonssystem. - effekt av ulik intensitet under oppal og laktasjon".
Tyngda av prosjektarbeidet vil bli lagt på NRF - kyr i tre ulike fôrstyrkenivå frå første inseminering til endt andre laktasjon. I prosjektet skal det i tillegg vera med ei gruppe kyr av "gammal rase" for å studera fôropptak inne og på beite ved bruk av lite kraftfôr, med verknad på avdrått, åtferd og helse. Alle kyr av mindre rase vil bli fôra likt. Prosjektet har ei tidsramme til 1999, men me håpar å kunna arbeida vidare med relevante problemstillingar med mindre storferasar ut over denne tida. Institutt for reproduksjon og rettsmedisin, NVH, NRF og Norske Meierier er med i arbeidet.

Oppbygging av STN-buskap på Landbrukshøgskolen.

Institutt for husdyrfag ønsker, med bakgrunn i prosjektet, å bygga opp ein buskap av ca 15 dyr av Sida Trønderfe og Nordlandsfe på Ås. Det er naturleg å velja STN - dyr sidan dette er den mindre rasen med størst omfang i Norge. Høgskolen får ein del spørsmål om fôring av kviger og kyr av mindre norske rasar, så meir kompetanse om dette er ønskeleg. For tida er det to studentar som ønskar å ta hovudoppgåve med registrering av beiteåtferd og beiteopptak hos STN- og NRF- kyr. Desse registreringane skal gjerast i felt dels frå heimebuskapar til studentane.
Mulegheit til å etablera STN-buskap på Ås vart drøfta på eit møte 1.november i fjor med avlslaget for Sidet trønderfe og nordlandsfe og Norsk Landbruksmuseum. Norsk Landbruksmuseum ønskar å få STN-dyr i NLH-buskapen, og ser gjerne at NLH har eksemplar av fleire gamle husdyrraser i

fjøset. Avlslaget er derimot meir skeptisk til å etablera STN-dyr i eit "flatbygdmiljø, men laget vil samarbeida med landbrukshøgskolen om å skaffa dyr. Institutt for husdyrfag ønskar å samarbeide med avlslaget om å få fram relevante problemstillingar og vil informera om arbeidet t. d. i STN-Bladet.
Det er tryggast å etablera STN-dyr på NLH ved å overføra embryo (frødde egg) til kyr på Ås, men innkjøp av kalv kan også vera aktuelt. "Skylling " av embryo kan gjerast på den enkelte garden av veterinærar frå NRF. Etter skylling kan normalt kyrne parast/inseminerast att på neste brunst. Ved bruk av embryooverføring i 1995, vil ein først ha mjølkekyr av STN-rasen i buskapen på NLH i 1998.

Brev til STN-brukarar

I Januar i år blei det sendt ut brev til alle abonnentar av STN-Bladet med spørsmål om kyr til disposisjon for embryoskylling, eller eventuelle kalvar til sal. Me håpar på god respons, men forstår at folk kan vera skeptiske til forsøk og forsking.

Dersom nokon ikkje har fått brev, men har dyr til disposisjon for embryoskylling, eller kalvar til sal, kan de ta kontakt med;
Øystein Havrevoll, Institutt for husdyrfag, postboks 5025, 1432 ÅS
Telefon: 64 94 80 51

For 15 år sidan var det utenkeleg med økologisk landbruksforsking på Ås. Tida endra seg, og dette er eit stort forskingsfelt i dag. Forsking på fleire gamle husdyrrasar blei gjennomført på NLH i 1950 og 60-åra. Kanskje er det på tide å ta dette opp att no?

Øystein Havrevoll
Institutt for husdyrfag, NLH

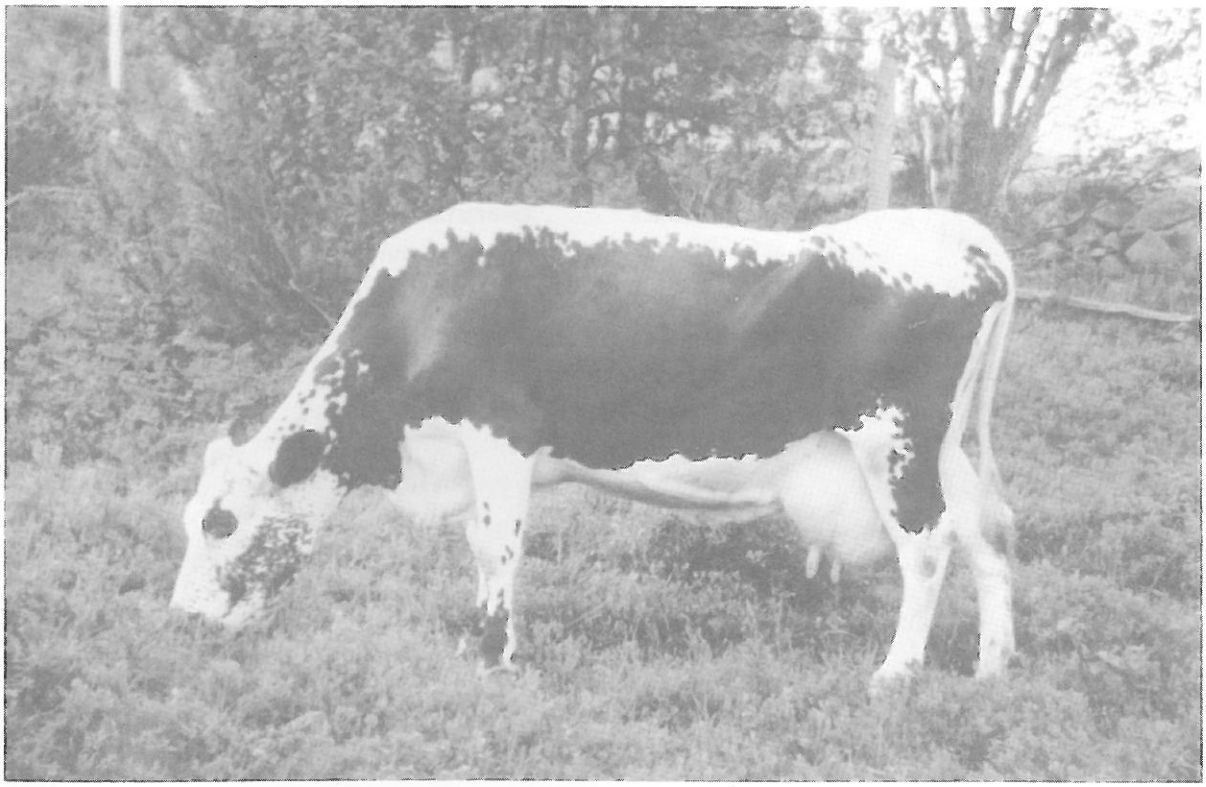

Haldbare kyr med gode eigenskapar på utmarksbeite er ein viktig årsak til at mange bønder vil ha STN-kyr. Desse tinga vil dessverre ikkje bli belyst i forsøka på ÅS, og er ein viktig grunn til at avlslaget er skeptisk til forsøka, som skal skje på unge dyr på godt kulturbeite.
Bildet viser 16 år gamle Mairos (mor til 9062 Myran) på Skogsbeite. Oppdal 1993.

Kommentar fra avlslaget for STN

Mange av dere som leser dette vil allerede ha fått et brev i posten med en redegjørelse om dette prosjektet, og med forespørsel om å stille embryogivere til disposisjon.

Styret i avlslaget for STN har hatt store betenkeligheter overfor dette prosjektet helt siden det ble forelagt oss. Vi mener at forutseningene ikke er riktige. Landbrukshøyskolen ligger i et av landets beste jordbruksområder. Fôringen er lagt opp etter moderne prinsipper for høy ytelse. Beitet vil være et kraftig kulturbeite osv. En kan spørre seg om dette er et miljø hvor STN-kuas fortrinn kommer til sin rett. Tar vi i tillegg med de sterke bånd mellom NRF og fagmiljøene på Ås, er styret svært redd for at dette blir en sammenligning mellom STN og NRF på NRF-kuas premisser, selv om dette i utgangspunktet ikke er meningen.

Under møtet med representanter for institutt for husdyrfag og landbruksmuseet la avlslaget fram ovenstående innvendinger. Vi kom også med noen forslag til andre løsninger, (f.eks å flytte prosjektet til forsøksstasjonen på Kvikne) Premissene for forsøket var imidlertid allerede fastlagt. Det ble fra NLH påpekt at landbruks-departementet la stor vekt på at det ble opprettet en slik besetning på NLH.

Ut fra ovenstående besluttet styret, under tvil, å stille adressene til brukere av STN-sæd til disposisjon. Når det gjelder embryooverføring bør en være oppmerksom på at det kan oppstå problemer med å få embryogiverne drektige igjen. Spesielt gjelder dette kviger. Vi vil derfor anbefale at eventuelt interesserte fortrinnsvis å nytte kyr som skal utrangeres.

Avlslaget for STN
v/ Amund Wormstrand

To fine STN-kyr hos Dan Bjørkås, Hattfjelldal. Foto: Odd Rossing 1994.

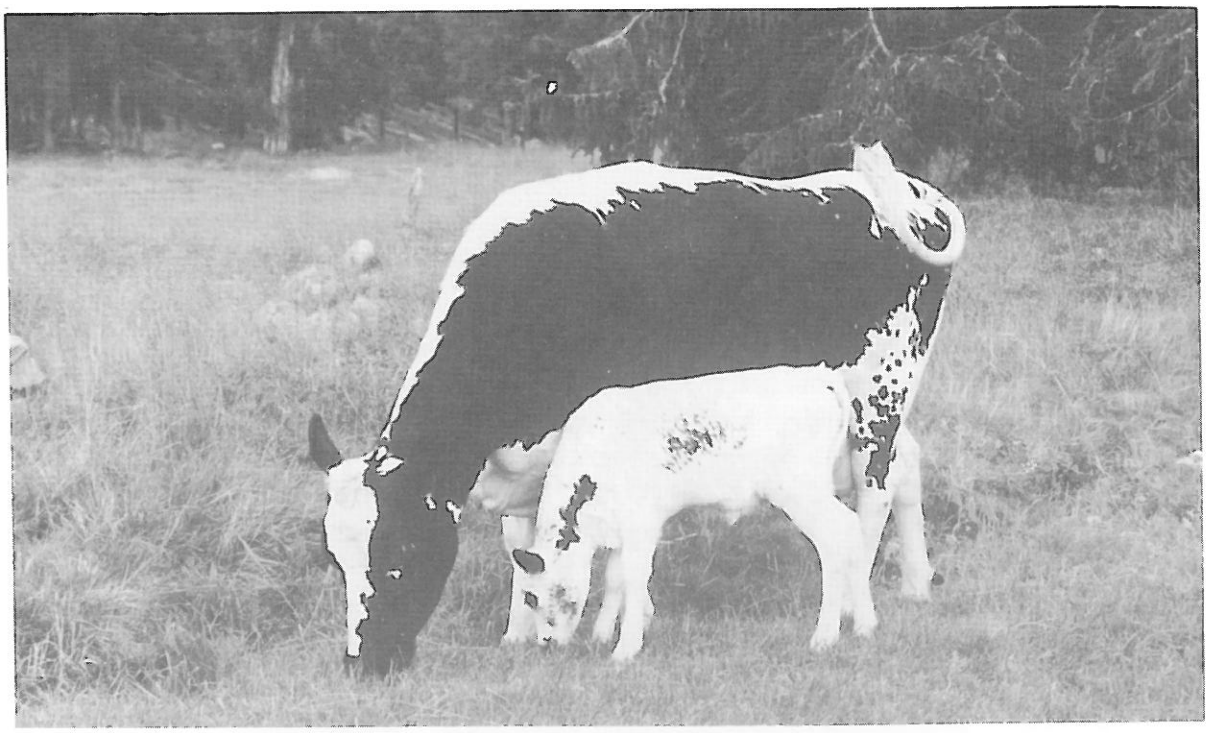

Mairos e. 9053
med kalven Fjellros e. 9087
Christian Saxlund 1994

Brev fra Imsroa

Hei til dere alle! Her kommer noen linjer for å onske alle et riktig godt nytt år! Måtte det nye året bringe samhold og fremgang for oss alle.

Snakker jeg om fremgang, er det kanskje på sin plass å fortelle at jeg nå er bonde på heltid. Jeg har kjopt en eiendom i Stor-Elvdal, noen kilometer sor for Koppang. Jeg bor sentralt for de som kommer kjorende riksvei 3 oppover Østerdalen, og for de som velger Per Gynt veien fra Lillehammer.

Stedet jeg har slatt meg ned på heter Imsroa. Det ligger nederst i Imsdalen.

På Fjoset har jeg geiter, honer, hest og kuer. Både Telemarksfe og Rorosfe. Til sommerens setersesong har jeg 7 kyr som melker. Det blir jo like mange kalver får vi håpe, og noen av dem må sansynligvis selges. Skulle noen være interessert i kalver som er 87,5% STN, kan man jo gi seg til kjenne. Jeg er litt noye på hvor de event. havner, så det er like godt å starte sorteringen av fremtidige foreldre nå!

Er noen på disse trakter er de velkommen til å besøke meg.

Til sommeren blir jeg på setra som horer eiendommen til, den heter Gala, og ligger 14 kilometer fra gården. Det er godt skiltet, og god vei helt frem.

Til slutt vil jeg minne om at det på årsmotet vil bli anledning til å fornye seg! Jeg tenker på våre smarte T-skjorter, gensere, klistremerker og pins. Planlegg kjopet nå! Hvorfor ikke sende meg bestillingen på forhånd, slik at jeg kan pakke og ordne alt hjemme. T-skjortene og genserene faes i de fleste storrelser. Det koster60 kroner for en T-skjorte, 150 kroner for en genser, 10 kroner for klistremerkene og 30 kroner for pinsene. Kvaliteten garanterer jeg, og husk på at hele overskuddet av salget går direkte til avlslaget!!

Reklamèr for Røroskua! Hvorfor ga med all slags annen reklame, der andre tjener på det?

Beste hilsen
Christian Saxlund, Imsroa
2480 KOPPANG Telefon: 62 46 32 22

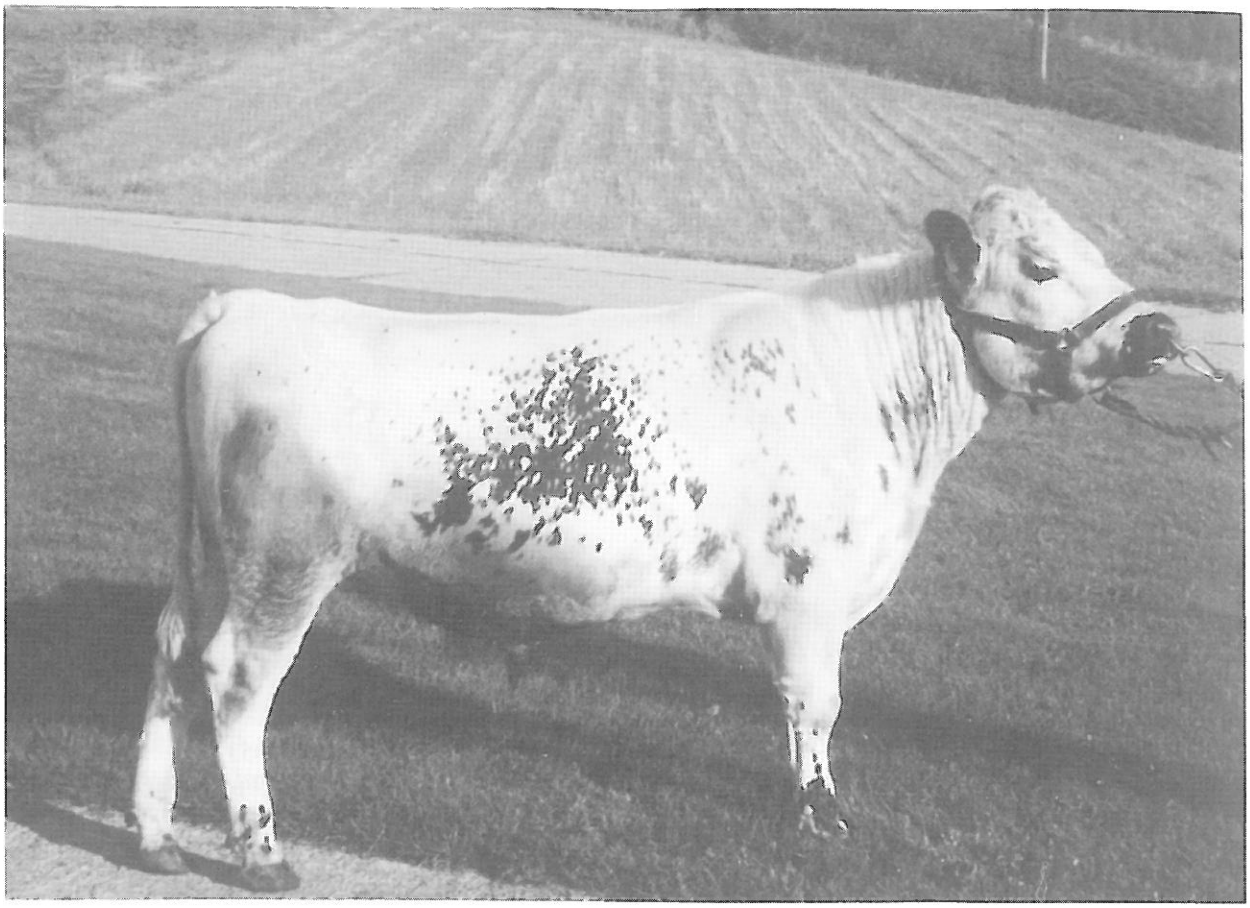

OVER: 9104 KORSAR Far: 9024 LANGEN Morfar: 9005 MONO

UNDER: 9106 SNAPS Far: 9068 SNÄPP Morfar: 9019 FEMUND

LIVDYRFORMIDLING

Vi vil med dette få minne om avlslagets livdyrformidlingsteneste. Denne tenesta har bestått i 12 år, og har vore eit viktig reiskap for å hjelpe interesserte brukarar til å skaffe seg STN-dyr. Det hadde vore ønskeleg at så mykje som mogleg av livdyrhandelen med STN-dyr hadde gått gjennom livdyrformidlaren. Rasen er framleis antalsmessig liten, og etterspurnaden etter livdyr er stor. Det blir gjennom livdyrformidlaren omsett både kyr, kviger og kalvar. Det er også ein viss etterspurnad etter gode oksekalvar.

Dersom du har dyr å selje i løpet av 1995, anmodar vi deg om å ta kontakt med laget sin livdyrformidlar. Halvkryssingar blir ikkje omsette gjennom livdyrformidlar. Ein annan ting som bør vere viktig ved sal av livdyr, er å få veterinærattest på dyra. Friske og vel fungerande hodyr av STN må ikkje gå til slakt !

Livdyrformidlingstenesta er gratis både for selgar og for kjøpar!

Livdyrformidlar:
Arvid Johansen
Menkerud, S Ål
2600 LILLEHAMMER

TELEFON: 61 25 80 03 (etter 17.00)

STYRET I AVLSLAGET FOR STN
1994 - 1995

Formann: Gerd Inger Flå, 7347 ULSBERG	tlf: 72 42 72 55
Nestformann : Leif Gjessing, 2443 DREVSJØ	tlf: 62 45 95 71
Styremedlem: Amund Wormstrand, 2263 BRANDVAL	tlf: 62 82 51 30
Styremedlem: Grethe Hopstad, 7194 BRANDSFJORD	tlf: 72 53 61 75
Styremedlem: Grete Løvaas, 2643 SKÅBU	tlf: 61 29 55 56
1. varamann: Kjell Wickstrøm, 7340 OPPDAL	tlf: 72 42 36 28

Sekretær/ Foretningsførar:

Amund Wormstrand, 2263 BRANDVAL tlf: 62 82 51 30

Returadresse:
STN-Bladet
v/ Odd Rossing
7633 FROSTA

C

" MALIN "

Du stod der så fin og trygg,
så staut med din rake rygg.
Du var så trufast og snill,
og di godheit var så mild.

Det å gå i fjøset åt deg,
og møta auga ditt mot meg.
Den varme trøyst frå din store kropp,
når eg låg innåt di varme halsgrop.

Du las tankane hennar mor,
du forstod meg, du var så stor.
Blikket ditt så stort og blått,
det såg ofte auga mitt var vått.

Du trøysta meg så titt,
når det var sårt i hjarta mitt.
Du surva så lunt åt meg,
når eg gjekk i båsen åt deg.

På setra var du òg så fin,
du lydde stott på lokken min.
Du svara meg fil du var hàs,
og forte kår ku heim til bås.

Malin mi du var så klok,
å misse deg var ikkje i mi bok.
For plassen din er enda tom,
om ei anna ku på båsen kom.

Anne Saglien, Kvam

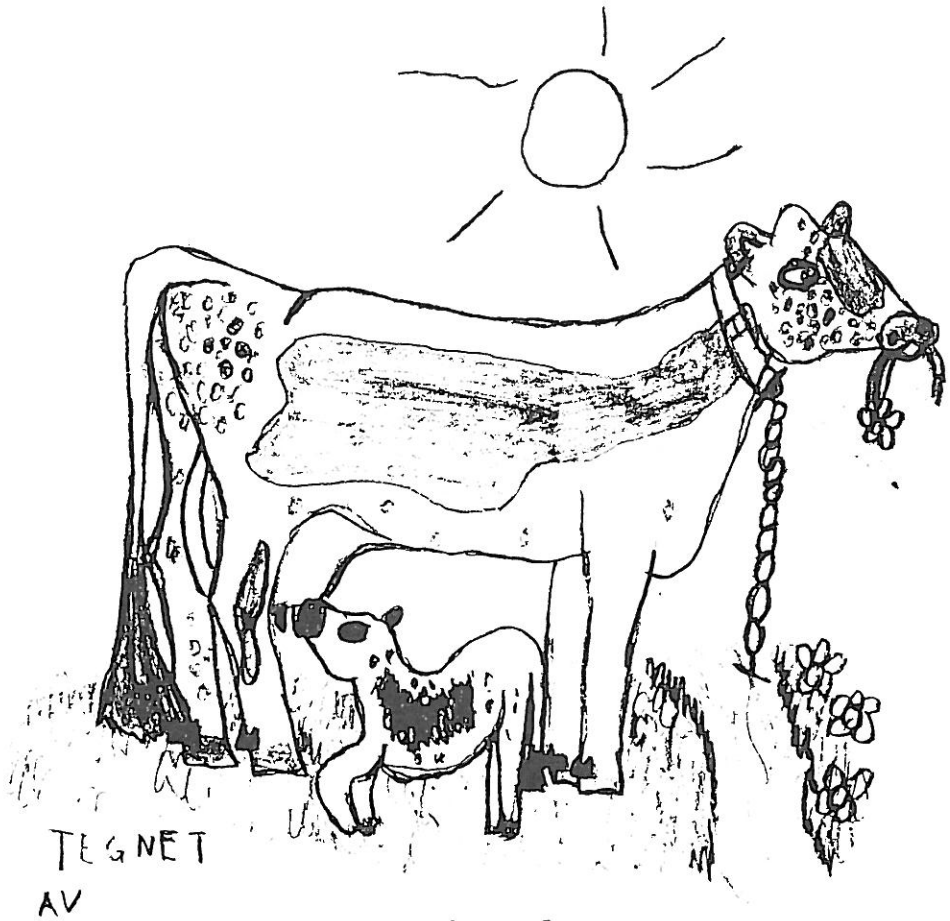

TEGNET
AV
OLE MARTIN BOLSTAD, 9 ÅR

Olav Snetugl Trykkeri, 7340 Oppdal 72 42 14 24